

Toimenpidealoite TPA 3/2021 vp

Ari Koponen ps

Toimenpidealoite puhe- ja kommunikointivammaisten voimavaroista määritellä oma avuntarpeensa

Eduskunnalle

Vammaispalvelulain 8 c §:n mukaan henkilökohtaisen avun järjestäminen edellyttää, että vaikeavammaisella henkilöllä on voimavaroja määritellä avun sisältö ja toteutustapa itse. Vaikeavammaisen henkilön on pystyttävä määrittelemään avuntarpeensa sekä myös määrittelemään se, miten ja millä tavoin välttämätön avuntarve voidaan järjestää. Voimavaraedellytyksen tarkoituksena on varmistaa, että vaikeavammaisen henkilön itsemääräämisoikeus ja tahto toteutuvat silloin, kun henkilö käyttää avustajaa.

Perustuslain mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Tällä ilmaistaan ihmisten yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa koskeva periaate. Yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain syrjintäkielto. Myös vammaisyleissopimuksen johtava periaate on syrjinnän kielto. Sopimuksella kielletään syrjintä ja luodaan valtiolle velvollisuuksia vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden toteutumiseksi. Voimavaralinjaus rikkoo syrjintäkieltoa, sillä linjaus on jättänyt etenkin puhe- ja kommunikointivammaisia henkilöitä henkilökohtaisen avun ulkopuolelle erityisesti päivittäistoimien osalta. Puhumattomat tai muuten kommunikoidaan kykenemättömät ovat vaarassa syrjäytyä yhteiskunnan ulkopuolelle, kun henkilökohtaista avuntarvetta ei pystytä itse määrittelemään. Vanhempien tai läheisten voimavarat eivät aina riitä tarjoamaan vammaisille henkilöille sen tasoista henkilökohtaista apua, jota vaikeasti vammaisen henkilö tarvitsee. Lisäksi avustettavalla tulisi olla oikeus muuhunkin kuin hoitoympyrään.

Tällä hetkellä lain mukaan avun saamisen edellytyksenä on, että vammautuneella itsellään on voimavaroja määritellä tarvitsemansa avun sisältö ja toteutustapa kertomalla, puhumalla, viittomalla tai muulla vastaavalla tavalla, jolla avuntarve tulee ymmärretyksi. Vammaisen henkilö ei saa käyttää avuntarpeen määrittelyssä tulkkia tai läheisen apua. Voimavararajaus asettaa vammaiset ihmiset eriarvoiseen asemaan ja rajoittaa kehitysvammaisten henkilöiden mahdollisuuksia itsenäiseen elämään, sillä laki ei huomioi ollenkaan sellaisia henkilöitä, jotka eivät syystä tai toisesta pysty itse avuntarpeesta kommunikoidaan, vaikka tarve olisikin olemassa. Tällaisia henkilöitä ovat esimerkiksi puhe- ja kommunikointivammaiset. Tästä syystä lakiin on lisättävä mahdollisuus soveltaa voimavaralinjausta niiden henkilöiden osalta, joilla tarve henkilökohtaiseen apuun täytyy, vaikka henkilö ei pystyisikään tarpeesta itse kommunikoidaan.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

Toimenpidealoite TPA 3/2021 vp

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin vapauttaakseen edellytyksestä ilmaista oma avuntarpeensa ne puhe- ja kommunikointivammaiset, joilla on tulkin tai muun avun tarve ymmärrätyksi tulemisessa.

Helsingissä 2.2.2021

Ari Koponen ps